

Giovannino Guareschi, An orari përfet

(virà an lenga piemontèisa da René Agagliate; gavà da Giovannino Guareschi, In perfetto orario, an Osservazioni di uno qualunque, Milan, Rizzoli, 1988)

Da eut ore d'ier matin i l'hai travajà an ufissi, e i son andà anans, senza penseje a d'àutr fin-a a quand, an vers quatr ore dël dòp-mesdi, ël neuv faturin dla dita a l'é comparì compagnà da mè colega Gilbert. "A dila tuta - a disìa 'l colega Gilbert al fiolin - bele a mi a m'anchieta* sò euj fiss e soa carnagion giaunastra. Preuva a 'vziné un brichèt anvisch ai sò làver: i l'hai tèmma che la fiam a bogerà pa".

Evidentement Gilbert, da bon amis, a esagerava për malafaj* e mi i son nen sagriname: mach i son surtì a tambur batan da l'ufissi e, fèrmà na màchina 'd piassa*, i l'hai fame porté a la stassion.

"Con cola facia-lì?", a l'ha ciamame 'l safeur*.

"Certament!", i l'hai rësponduje con fierëssa. "Përchè?"

"Përchè, con cola min-a-lì, chiel a la stassion a-i riva pa. A meuir an contrà Vitruvio.

Contut provoma l'istess!"

Dòp dël safeur a l'é stàita la vòlta dël gamalo*.

"Pijé!", i l'hai dije an ësporzendje la valis. E chiel: "A va bin për la valis, ma a chiel, chi ch'a lo pòrta?"

I l'hai gnanca rësponduje: i sarai certament nen mi ch'im farai patlé dai cabassin. E peui i duvia dësageme a la bijëttaria.

"Seconda. Parma. Mach andé".

"As capiss", a l'ha bërbotà 'l bijetari. "Con na facia përparèj, i vorria pròpi vèdde ch'a l'abia la speransa 'd torné a Milan..."

Sël treno i l'hai trovà da seteme.

Èl controlor a l'ha forame 'l bijèt; peui a l'é sparì ma a l'é tornà squasi sùbit.

"A-i é un médich ant l'ùltim ëscompartiment", a l'ha bësbijà sotvos a j'àutri passëggé an mostrandme con un moviment dël manton. "E ant ël prim ed l'àutr vagon a-i è un prèive. As sa mai..."

Èl treno ch'am portava a l'era un tranquil acelerà che, partend da Milan a singh ore dël

dòp-mesdi, a duvia dèscarieme a Parma a neuv ore dla sèira: i l'avìa tut ël temp ëd pijé 'n brodin*. Sòn a l'avria nen fame che 'd bin e, dzorapì, am pèrmettìa dè stermé la faccia ant ël sopràbit. I l'hai sarà j'euj ma i l'hai tòst duvertaje.

Ël treno a l'era frem ant un-a stassion deserta e scura.

"Lòdi?", i l'hai ciamaje a mè avzin.

"Nò, Mòdena", a l'ha informame col òmo, con indifferensa.

Dòp un pòch, setà a 'n taulin dël café dla stassion ëd Mòdena, i cercava 'd rendme cont coma, sarà j'euj a Milan a singh e des dël dòp-mesdi, i podèissa duverteje dòp pen-a na minuta a Mòdena a des ore dla sèira. A venta amètte che, an certe circostanse, a l'é possibil deurme an pressa.

I j'era an camin ëd pensé ch'i l'avìa passà Parma, mia stassion d'ariv, ëd sinquanta chilométer bondos e che Dio a sa quand i l'avria podù montè s'un treno, che n'ànima bona a l'ha confortame: "Ël diret ëd 21 e 04 a l'é an ritard ëd pì che novanta minute. Chiel a fà an temp a pijelo con asi".

A 22,30 i son torna partì pèr Parma: a fela curta as tratava 'd n'afé pòch grev, ëd na ben pcita tragedia. Ben pcita tragedia pèrchè an sël treno i l'hai fin-a trovà da seteme.

I l'hai facessià alegrament antra 'd mi e Giovannino.

"Adess a sarìa magnifich" - i l'hai dime - "ch'i m'andurmièissa n'àutra vira. Saré j'euj adess..."

I l'hai sarà j'euj con anciarmant piassi, ma i l'hai avù la fòrsa 'd duverteje doe minute dòp.

"Lòdi!", a l'ha crijà an col àtim precis ël controlor antant che 'l treno as fèrmava.

Setà ant ël vestibol ëd la stassion ëd Lòdi (a l'era giujmaj tut sarà) an avend mia valis come scagn, i l'hai sgiurassà* contra mè destin maléfich: "A l'é mai possibil ch'a basta saré j'euj un pàira 'd minute pèrchè un as treuva sùbit a doe ore e 140 chilométer ëd dèstansa dal leu ëd partensa e a 70 da col ëstabilì come ariv?"

A 5,30 i montava sël treno ch'a duvia finalment porteme a Parma; ël bon Dio am fasìa torna 'l benefissi 'd trové un pòst e arposé mè mèmber antèrpì da singh ore passà a la bela stèila*.

"Adess" - i l'hai fàit grandios vot a mi midem - "adess, Giovannino dla malora, it deuve nen saré j'euj pèr gnun-e rason. A la mala parà, se j'euj at brusèisso it podras sbassé na parpèila a la vòlta".

An efet costa licensa a l'é stame bin pressiosa pèrchè, des minute apress, j'euj am brusavo

për da bon. Allora i l'hai sbassà tut sùbit la parpèila snistra e peui la drita. Ma (svantaria maledeta!) antramentre ch'i sbassava la drita i son dësmentiamme 'd duverté la snistra an manera che, për un pcit moment, tuti doi j'euj a son restà blocà. Naturalment a l'é stàita na frassion ëd second 'chè i son sùbit arcordamne; comsissìa, quand i l'hai duvertà j'euj, ël treno a intrava 'nt la stassion. Ant la stassion ëd Reggio Emilia, as capiss.

A dì la vrità, an considerand mè pian ëd marcia, a-i era da gavene 'd conclusion otimistiche: Milan-Mòdena, Mòdena-Lòdi, Lòdi-Reggio Emilia. A esistìa un miorament progressiv, un metòdich scursé dle dèstanse e a na bela mira as podìa fé un pronòstich, quasi sicur, Reggio Emilia-Piacensa e peui Piacensa-Parma ch'a l'avria sarà, a 11 ore dla matin, ël vir ancaminà a 5 ore dla sèira prima. Ma i l'avìa gnun-e veuje 'd badiné: a l'era giuj 7,25 e mi i j'era ancora a Reggio Emilia, a 25 chilométer da ca mia.

"I vad a onge*!", i l'hai dit con ràbia a n'agent dla polissìa feroviària al qual i j'era adressame pr'avèj assistensa.

A sente lòn ël polissiot, an vardandme bin, a l'ha rëspondume serios: "Mè car monsù, con cola min-a voi i rive gnanca a ciapè la stra Emilia!"

N'ora apress i sarava a la fin mia avventura dësgrassià an montand sël diret con fier proponiment.

"A part ël fàit che sta vira a son mach 25 chilométer" - i l'hai giurà - "im seto nen, gnanca s'am pijo a càuss! A l'é 'l tèbbior djè scompartiment la càusa 'd mie dësgrassie. Im seterai ambelessì su mia valis, ant ël coridor, dè dnans al còmod*, an mes a tuta sta cagnara".

Parèj, dòp pòche minute, rivà 'l treno a la stassion ëd Parma, i calava giù e i trovava Albertino* ch'a më spetava.

I son sgiaji*: Albertino da sol a la stassion?

"Anté ch'a l'é cola dësgrassià 'd toa mare?", i l'hai ciamaje a col maloreus.

"I son ambelessì!", a l'ha rëspondume cola grassiosa madamin ch'a l'ha rendume pare. E i l'hai dëscurvì la già mansionà pèrsonagia setà sël tèit d'un vagon.

I j'era an camin d'insultela për lè stat d'abandon ch'a lassa sò fieul, e varda-là Albertino ch'as buta a core an mes a le rotaje. Im campo a insegue 'l fugitiv ma, fàit pòchi méter, ecco ch'a ven un treno. "Fërma!", i crijo antant ch'i serco a la disperà d'argionze Albertino ch'a cor vers la ruin-a. Èl treno a l'é giuj a vint méter, des, singh. Varda-là 'l miràcol: la gròssa màchina as fërma, bofanta; i sento 'l grand sgarij* dij fren.

"Milan!", a dis cheicadun an batendme na man sla spala.

E pèr da bon i son ancora setà sla valis ant ël coridor, ma 'l treno a l'é an camin d'intré schërzinand con tuti ij sò fren sota l'arcada dla stassion ëd Milan.

"11,05: an orari përfet!", a comenta alégher col òm ch'a l'ha dësvijame.

"Na maravià", i-j rëspondo mi, angiutissend*.

*anchieta = preoccupa

*malafaj = malafede

*màchina 'd piassa = taxi

*safeur = autista

*gamalo (cabassin) = facchino

*pijé 'n brodin = schiacciare un pisolino

*sgjurassé = imprecare

*a la bela stèila = all'addiaccio

*a onge = a piedi

*còmod = ritirata, gabinetto

*Albertino = il figlio dell'autore (3 anni)

*sgiajà = inorridire

*sgarij = stridore

*angiutisse = singhiozzare (di pianto)